

CHP'nin beden denetimine feminist bir yaklaşım

YONCA ALTINDAL

Arş.Gör., Balıkesir Üniversitesi Sosyoloji Bölümü

CHP'nin, başörtülü ya da çarşafli kadınların partilerine katılması sırasında düzenlediği 'Rozet Takma Töreni' ile ortaya çıkan politika değişikliği, bu partinin kadınlar üzerinden yürütülen bu yeni politikası, aynen cumhuriyetin ilk döneminde, Osmanlı ataerkilliğinin yerine batı ataerkilliğini taşıyan Kemalist kadro tarafından uygulamaya konulan ve kadın bedeni üzerinden yürütülen modernleşme projesinin yeni bir versiyonudur.

Ortaya çıkmasıyla gündemi işgal eden başörtülü ve çarşafli kadınların CHP'ye katılmaları olayının, kadının Türkiye'deki mevcut siyasal alanda ilk olarak yer alması gibi sunulması yanında, bu partinin kuruluşundan bugüne kadar uyguladığı ataerkil cinsiyetçilik politikasıyla baştan ötekileştirdiği, dahası 'cumhuriyet düşmanı' olarak yaftaladığı bu kadınların aktif siyaset yapabileceği gibi bir görünüm verilmiştir. Oysa bu görünümün yanıltıcı olduğu, bu kadınların parti içindeki siyasetin aktif özneleri olmayacakları aşikârdır. Kara çarşafli ve başörtülü kadınların siyasetin aktif ve gerçek aktörleri olmak yerine, öncelikle kendilerine ancak kadın kolları için-

de yer verilebileceğini ve bu yapılanma içinde görevlendirilerek RP ve AKP örneklerinde olduğu gibi ev ev dolaşarak partilerine oy toplayan birer oy toplama mekanizması haline geleceklerini bugünden görmek hiç de zor değildir.

Çağdaşlaşmanın, toplumdaki görünümü olan çağdaş giyim kuşam tarzının, cumhuriyetin taviz verilmez bir prensibi olarak partinin altı ok amblemiyle ifade edilen ilkelerin temeli olarak kabul edildiği düşüncesini önceleyen CHP'nin radikal kesimi tarafından son rozet takma hareketi, olumsuz eleştirilere maruz kalmaktadır. Muhafazakârlığı bugüne kadar ve kesintisiz olarak cumhuriyete tehdit olarak gören, hatta çarşaf ve türbanlı kadınları (Türbanlı öğrencilerin türbanlarının siyasi simge ve irtica niteliği taşıdığı gerekçesiyle, üniversitelere girmesinin engellendiği gerçeğini çağrıştıracak düşüncesiyle, türban kelimesi son olayda kullanılmaktan çekinilmiştir.) sürekli ötekileştiren bir parti, her nedense şu anda bu kadınlar karşısındaki tutumunu değiştirmekte ve demokratikleşmenin bir koşulu olarak sunmaktadır. Bugüne kadar bütün partilerde yer alan hemcinslerinde olduğu gibi siyasette sembolik anlamda vitrin görünümü dışında ve onlardan farklı bir pozisyonda yer almayacaklarını bildikleri düşünülen bu kadınların, söz konusu partinin parti programında ve seçim bildirgelerinde, diğer partilerden daha farklı olarak, hangi kadın politikası güttüklerini ve bu politika içinde kendileri için daha çok hangi ekonomik iyileştirmelerin olduğunu açıklamaksızın, ekonomik açmazdan dolayı özellikle CHP'ye geçtiklerini söylemeleri yanında, kendilerine çizilen sınırlamalar içinde ancak 29 Mart Yerel Seçimleri'nde ev ev dolaşarak partiye oy sağlamanın dışında aktif siyaset yapamayacakları ve partinin karar mercilerinde hiçbir zaman yer alamayacakları ortada ve aşikar iken, böyle bir pozisyon(suz)luk içinde, kendilerinden emin bir görüntü altında, partinin aktif siyaset tablosu içinde yer almış gibi davranmaları da ayrı bir soru işaretidir.

Bu tabloda gösterilmek istenenin dışında ve bu tutumun arka planındaki gerçek, tüm gündemi işgal eden çarşaf ve türbanlı kadınlar ve onların yeni partilerinin İstanbul İl Başkanı ve parti Genel Başkanı'nın, kadın bedeni üzerinden politika yapmaya ve kadınları 'onlar da bu milletin birer ferdi', 'bu vatanın bir insanı' şeklinde erkeksi tanımlamalarla, 1930 ve 1934'ten itibaren birer 'bağış' niteliği taşıyan 'kadımsız tarih

ve inkılâbın tipik uygulamalarını' devam ettirmeleridir. Yine bu uygulama sırasında da, kadının ataerkil erkeksi siyaset içindeki ayrık yerinin korunması bir yana, 'başı örtülü veya çarşaf ve türbanlı kadınların içinde de Cumhuriyet'in kazanımlarını benimseyebilecek bir erişkinliğe sahip bir kesimin olabileceği' gibi aşağılayıcı bir söylemle, bu tarz giyinen kadınların geneline hakaret edilmekte, 'bu kesime karşı güdülen siyasi politikada genel bir değişikliğin olmadığı' tezi, 'bu giyim kuşam tarzının siyasal İslam'dan değil, mahalli örf ve adetlerden kaynaklandığı' ve dahası 'bunların çocuklarının çağdaş giyim-kuşama benimzedikleri' gerekçeleriyle desteklenmektedir.

Ancak kadın hareketinin ve kadın hakları savunucuları adına ne acıdır ki partinin ayakta kalabilmesi için kadınlar ve başı kapalı kadınlar kullanılırken, siyaseti yapan son kişi yine bir erkektir. Parti, başı açık/kapalı kadınların kabul ya da reddi konusundaki tartışmalarla kaynaklanırken, kadınlar arası dayanışma bir kenara atılmakta, erkek egemen yapı, bugüne kadar görülmediği tarzda parti içinde içselleştirilmektedir. Sadece gözü açık çarşaf ve türbanlılar, yüzleri açık saçlı kadınlar başlı türbanlılar, ya da son dönemlerde 'Anadolu kadının klasik başörtüsü' olarak ifade edilen tarzda başını örten kadınlarla, onları 'vazgeçilmez

Ancak kadın hareketinin ve kadın hakları savunucuları adına ne acıdır ki partinin ayakta kalabilmesi için kadınlar ve başı kapalı kadınlar kullanılırken, siyaseti yapan son kişi yine bir erkektir.

edilgen kadınlar' olarak gören ve onlara bugüne kadar hep 'öteki' olarak bakan CHP'nin şapkalı, erkeksi, sarı saçlı, kırmızı rujlu tipik kadınları arasında 'yaşanması mukadder sürtüşmeler', Baykal'ın 'hoşgörü/yumuşama anlayışı'nın ötesine taşınmakta geç kalmayacaktır. Arat'ın çıkışları, bu kaosun başlamak üzere olduğunun ilk işaretleridir.

Bugün gündeme getirilen ve kadın bedeni üzerinden yürütülen CHP'nin bu atılımının, (atılım kelimesinin altı çizilmelidir) gelecek günlerde çarşaf ve türbanlı kadınların baba, koca ya da erkek kardeşleri olan şalvarlı, kravatsız ve tarikatçı olarak nitelendirilen elleri tesbihli sakallı erkekleri de bünyesine katıp katmayacağı kamuoyunun merak konusudur.

Bunun yanında bir başka önemli olan konu, yaklaşan yerel seçimler öncesi CHP'nin bu politik tutarsızlığı, 'partilerince her zaman dürüst siyaset yapıldığını, partilerinin hiçbir zaman takkiye yapmadığını' her fırsatta yineleyen parti taraftarlarınca kabul edilebilecek midir? Yine, parti Genel Başkanı'nın, 'Kimsenin kıyafeti önemli değildir, asıl olan, bu kadınların Cumhuriyetin kazanımlarını benimsemiş olduklarını içtenlikle göstermeleridir' söylemiyle, 'sacının bir teli gözükmeyen' söz konusu kadınların, 'parti içine sokulan bir truva atı' olup/olmadıkları konusunda içtenliklerinin hangi yetisine güvenerek, nasıl belirlediği ile, bu kadınları tipik 'Kemalist kadınlar'la birlikte ve barış içinde 'partinin siyasi arenasında görünür kılabilmek' için çözüm olabilecek ve parti tabanı yanında radikal kesim tarafından da kabul edilebilecek bir proje önerebilecek midir?

AYM'nin son kararıyla çözümsüzlüğe mahkum edilen türban konusunun, yeniden gündeme getirilmesine ve ülkedeki tansiyonun daha da artarak, mevcut kutuplaşmaların daha da keskin çizgilerle birbirinden ayrılmasına zemin oluşturacağı, bunların yanında ve 'paradoksal' olarak, parti içindeki ve dışındaki tüm radikallerin söylemlerinde, partinin siyasi alanda değiştirdiği kulvar nedeniyle "sağın sağ" kavramsallaştırmasıyla artık daha çok eşleştirileceği tahmin edilmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarından bugüne kadar Tek Parti dönemindeki otoriter yapısını aynen koruyan CHP'nin Genel Başkanı Baykal, partinin geleneksel politikası dışına çıkarak, farklı yaşantı ve giyim tarzına sahip kadınları parti bünyesine almayı deneyerek, demokratikleşme yönünde bir adım attığını, hatta atılım yaptığını yinlemekle de, bu tutumun parti içinde çatlamalara sahne olacağı ve radikal kesimle Baykal arasında yaşanacak bir çatışmanın kaçınılmaz olduğu açıktır. Diğer taraftan, bu atılım adı altında yapılan ve toplumda bugüne kadar aktif siyasetin kapıları kendilerine kapalı tutulduğu için siyasetin öznesi olamayan ve 'sessiz yığınlar' olarak nitelendirilebilecek bu kadınlar üzerinden sürdürülen bu politikanın mimarı olan partinin İstanbul İl Başkanı'nın, Genel Başkan Baykal tarafından Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na aday gösterilerek, ödül-

lendirileceği söylenmektedir. İstanbul eski İl Başkanı Sarıgül'ün bu görevi sırasında, 'dinci kesime yakın bir tutum izlediği' gerekçesiyle olumsuz ve dahası ağır ithamlarda bulunan Baykal'ın, şimdi, genel seçimlerde aldığı yenilginin rövanşını İslamcı kimlikler üzerinden kazanma savaşındaki bu yeni argümanı, partisinin vazgeçilmez 'çağdaş görünüm içinde çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma' ideolojisi ile ne kadar ve nasıl örtüştüreceğini, Türkiye'nin tüm siyasi partileri yanında, siyasetle uzaktan yakından ilgisi olmayan sessiz yığınları oluşturan sıradan/yurdum insanı da merakla beklemektedir.

Bu oluşuma bir başka açıdan bakıldığında ise, gelecek yıl başlarında yapılacak yerel seçimlerde başarılı olabilmek umuduyla partinin geleneksel politik çizgisi aşılarak yapılan ve ancak olumlu sonuç alınması pek de mümkün olmayan bu değişikliğin, tüm siyasi oluşumlar tarafından, 'takiyeci umutsuz çırpınışlar' olarak değerlendirileceği, AYM'nin son kararıyla çözümsüzlüğe mahkum edilen türban konusunun, yeniden gündeme getirilmesine ve ülkedeki tansiyonun daha da artarak, mevcut kutuplaşmaların daha da keskin çizgilerle birbirinden ayrılmasına zemin oluşturacağı, bunların yanında ve 'paradoksal' olarak, parti içindeki ve dışındaki tüm radikallerin söylemlerinde, partinin siyasi alanda değiştirdiği kulvar nedeniyle "sağın sağ" kavramsallaştırmasıyla artık daha çok eşleştirileceği tahmin edilmektedir. ■